

PREDGOVOR

Tehnološka kompleksnost savremene radioterapijske opreme i principi njene primene u kliničkoj praksi razlog su što je radioterapija danas tehnološki najzahtevnija i od tehnološkog napretka najviše zavisna medicinska disciplina. U svim zdravstvenim sistemima savremena radioterapijska oprema predstavlja najskuplji deo medicinske tehnologije, a njena vrednost meri se milionima evra.

Kako se, u odnosu na ukupan broj zdravstvenih ustanova i broj medicinskih radnika zaposlenih u njima, radioterapija sprovodi u relativno malom broju onkološko - radioterapijskih centara, suočeni smo sa činjenicom da u okviru zdravstvenog sistema Srbije, ali i zdravstvenih sistema većine drugih zemalja, sprovodeći radioterapijsko lečenje velikog broja pacijenata, proporcionalno najmanji broj specijalizovanih medicinskih radnika upravlja najkompleksnijom i najskupljom medicinskom opremom.

Optimalno korišćenje skupih i sofisticiranih radioterapijskih sistema podrazumeva opremanje radioterapijskih centara na osnovu strategije koja je precizno definisana na nivou nadležnih državnih institucija, strukovnih tela i organizacija, a nabavka, instalacija i korišćenje savremene radioterapijske opreme treba da se sprovode u skladu sa precizno definisanim medicinsko - tehničkim i tehnološkim standardima.

Iz tog razloga, rukovanje sofisticiranom radioterapijskom opremom i sprovođenje kompleksnih metoda lečenja u skladu sa savremenom onkološkom doktrinom, zahteva visok nivo edukovanosti svih profila medicinskih kadrova koji izvode brojne procedure u okviru radioterapijskog tehnološkog lanca i radnog procesa: lekara, fizičara, radioloških tehničara, inženjera, medicinskih sestara i drugog medicinskog osoblja.

Knjiga *Radijaciona onkologija* nastala je kao rezultat nastojanja autora da na osnovu važećih doktrinarnih stavova i višedecinijskog ličnog iskustva

u oblasti radioterapije i onkologije, čitaocima ponude stručno štivo koje bi koncizno, ali sveobuhvatno prikazalo osnovne principe radioterapije kao onkološke (medicinske) discipline, i na taj način popunilo postojeću prazninu u medicinskoj literaturi na srpskom jeziku.

Neophodnost poznavanja onkologije u kliničkoj proceni bolesti i bolesnika, te donošenju odluka o primeni radioterapije u okviru multidisciplinarnog lečenja malignih bolesti, odredila je naslov, kao i sadržaj ove knjige.

Kompleksnost lečenja tumora primenom radioterapije neraskidvo je povezana sa poznavanjem, fizike, radiobiologije, sofisticirane radioterapijske tehnologije i radiološke dijagnostike, pa je ovim opštim temama posvećeno prvih deset poglavlja knjige. Uvažavajući značaj i doprinos medicinskih fizičara u radioterapijskom timu, u opštem delu smo dali samo osnove radioterapije sa aspekta fizike, jer na srpskom jeziku postoji literatura koja na znatno širim osnovama obrađuje ovu problematiku.

Klinička primena radijacione onkologije sistematizovana je prema lokalizaciji tumora i prikazana u narednih dvanaest poglavlja knjige. U cilju sveobuhvatnog prikaza problematike, za svaku tumorsku lokalizaciju opisani su: osnovne anatomske karakteristike organa odgovarajuće regije, epidemijološke karakteristike, klinička simptomatologija, principi određivanja stadijuma bolesti, dijagnostičke procedure, patohistološke karakteristike tumora, osnovni vidovi onkološkog lečenja sa posebnim naglaskom na opis principa i tehnika radioterapijskog lečenja, terapijske komplikacije i neželjena dejstva zračenja, kao i prognostički i prediktivni faktori sa rezultatima lečenja.

Posebno poglavlje posvećeno je palijativnoj radioterapiji i neophodnim merama suportivnog i palijativnog zbrinjavanja osoba obolelih od malignih bolesti koje su lečene radioterapijom ili kombinovanim onkološkim modalitetima, sa naglaskom na značaj kontinuiteta palijativnog zbrinjavanja, u trenutku postavljanja dijagnoze maligne bolesti, tokom sprovođenja lečenja i nakon lečenja. Bez obzira što je savremena radijaciona onkologija zasnovana na primeni sofisticiranih tehnoloških sistema, uz utisak da je prevashodno orjentisana ka zalečenju bolesti, ona se ipak vodi holističkim principima, uvažavajući psihoemotivne, psihosocijalne i ekonomsko-financijske potrebe bolesnika i porodice tokom i posle lečenja maligne bolesti. Holistički pristup u razrešenju ranih, a pogotovo kasnih

komplikacija zračne terapije, doprinosi ukupnoj efikasnosti radioterapije i smanjenju patnje bolesnika i porodice suočene ne više sa samom bolešću, već sa posledicama njenog lečenja.

Takođe posebno poglavlje posvećeno je tehničko-tehnološkim i medicinskim aspektima sprovođenja najkompleksnijih tehnika zračenja, kao što su stereotaksična radiohirurgija i radioterapija (SRH, SRT), intenzitetom zračenja modulisana radioterapija (IMRT) i slikom kontrolisana preciznosti zračenja (IGRT), kao sastavna procedura u izvođenju pomenutih tehnika zračenja.

Problematika vezana za primenu radioterapije u lečenju malignih bolesti pedijatrijskog uzrasta nije posebno izdvojena, već je obrađena u sklopu opisa lečenja pojedinih lokalizacija tumora odraslih, ali su specifičnosti vezane za pedijatrijsku onkologiju i radioterapiju istaknute u sklopu delova poglavlja gde se govori o lečenju dece i adolescenata.

Knjiga Radijaciona onkologija namenjena je svim profilima medicinskih radnika koji se školuju za rad u radioterapijskim i onkološkim ustanovama i već rade u njima, a pojedina poglavlja mogu da budu od koristi svima koji se u svakodnevnom radu susreću sa lečenjem bolesnika obolelih od malignih bolesti.

Beograd, april 2012.

Autori